

COLS PER A L'ESTIU

«**Q**ui fa cols pel juliol, en menja quan vol.» Aquest serà el tema d'aquest article, treballar amb la família de les cols, família de plantes autòctones de gran interès per a l'hort i la taula. La dita ens indica que el mes de juliol és clau per iniciar amb èxit el cultiu de les cols.

I és que el planter es fa en ple estiu; mentre fem vacances, a estones perdudes, podem anar fent el cultiu. Aquesta etapa ens ocuparà de trenta a quaranta dies, i és un planter especial, ja que mentre els planters d'hivern-primavera han de solucionar la manca de llum i de temperatura, ara tenim en excés tots dos factors ambientals. La preocupació central serà disposar d'un sistema d'ombratge per a les hores centrals del dia i d'aigua a mà per a regar quan calga i que les plantes no passen set, ja que, retornant a la fraseologia valenciana, «pel juliol, val més ombra que sol».

La primera dita també ens assegura que tindrem cols molt de temps. Açò és així perquè podem escalonar la collita, amb un únic moment de sembra, utilitzant varietats amb diversos cicles de cultiu. Així disposem de varietats «calentes» que es cullen per Nadal. Unes altres de mitja estació es cullen pel mes de gener, aquestes són les millors («col de gener, bona com el corder»). Per últim tenim les varietats tardanes o «gelades», amb cicles de 140 a 160 dies, que collirem a la primavera. I tot sembrant en el mateix moment.

Com veiem, són molts dies a l'hort i en època hivernal, perquè aquestes plantes suporten prou bé el fred, i tenen pocs problemes sanitaris, assumepte que també cal agrair.

Com que són de gran mida necessiten un marc de plantació ample, de 70 a 75 cm entre línies i 50 a 70 cm entre plantes, segons siguin primerenques o tardanes. Podem aprofitar aquest espai buit per fer un cultiu associat, per exemple una lletuga o una escarola, que ens porta a una altra dita coneguda, «entre col i col, lletuga», ja que aprofitem una planta de cicle curt que conviu amb les de cicle llarg, i la collim abans que es molesten entre elles.

Donem el planter per fet quan les plantes tenen uns 15 cm d'alçada, les trasplantarem de vesprada, per evitar la calor del matí, ja que estem de finals d'agost a mitjan setembre. Es rega de seguida i es torna a regar abans que la terra s'asseque. De saó es treballa i es recalça. Si reguem per inundació esperarem trenta o quaranta dies per tornar a regar i després regarem cada quinze dies, més o menys, segons terra i clima. Si es rega per dego-teig cal evitar els entollaments.

Les cols es cullen als mesos gelats o a la primavera, com hem vist. Són molt aconsellables com a aliment a l'hivern, es mengen crues o cuites, en amanida, sopa o guisats. A més, tenen bona quantitat de vitamina A, amb propietats antioxidants, però sobretot és caracterís-

Assaig de tipus de cols a la Marjal del Moro, Sagunt (Camp de Morvedre).

Floració d'una coliflor als mesos d'estiu.

© Josep Roselló

© Josep Roselló

ELS MILLORS FRUITS

LA TOMACA VALENCIANA

La tomaca valenciana és una de les hortalisses més conegudes i apreciades pels consumidors valencians, en els mercats destaca de la resta de varietats i es ven més cara. És la tomaca pròpia de l'estiu, especial per a les amanides.

És un fruit de gran mida, de color roig intens i muscle verd; la forma del fruit pot variar, ja que sota la denominació de *tomaca valenciana* trobem tres tipus de fruits més o menys diferents. El tipus *mascllet* presenta el fruit en forma de cor, acabat en un pic molt marcat i característic; un altre tipus anomenat *xato* és lleugerament aplanat, sense pic i de bona grandària, per fi el tercer és una tomaca molt gran amb forma també de cor.

És una fruita molt aromàtica, amb sabor intens, textura carnosa i sucosa que la fa molt indicada per al consum en fresc. En els tastos i degustacions sempre és molt ben valorada. De fet, per a molts consumidors és la referència de la qualitat en tomaques d'estiu.

Si cultivem la tomaca valenciana hem de tindre en compte que no és molt primerenca, li agraden més les temperatures càlides i les orientacions assolellades. Necessita un maneig acurat del cultiu, ja que no és molt productiva, i és necessari fer que es fecunden i fructifiquen moltes flors, per això és convenient mantindre un vigor controlat en la planta; si no ho fem així, si li proporcionem molt de fem juntament amb podes severes, correm el risc de potenciar el vigor en contra de la fecundació de flors i, per tant, de minvar la collita final.

És fàcil obtindre llavors per intercanvi entre xicotets productors i aficionats, per ser una varietat molt apreciada. Us anime a fer-ho: conserveu les llavors de les millors tomaques que heu tastat i planteu-les a l'any vinent!

tic el seu sabor degut als glucosinolats i els seus derivats, considerats com a principis anticancerosos.

Per obtindre llavor, marcarem la millor planta, que tinga un creixement vigorós i amb totes les característiques del tipus que volem guardar. Quan arriba la floració hem d'eliminar altres plantes amb les quals es puga hibridar, ja que en aquesta espècie és molt freqüent el creuament entre subespècies.

Convé protegir les llavors, quan les beines estan quasi seques, amb un embosat amb tela fina que deixe ventilar, ja que són molt apreciades pels ocells del camp, que se les mengen amb gran interès. Amb la llavor d'una sola planta es pot plantar més d'una fanecada de terra.

Amb la denominació de col en general es coneixen les cols copades o de cabdell, i també les llombardes de color violeta intens, i les de Milà, també anomenades rulles o arrissades. Una de les cols copades més conegudes i apreciades és la col valenciana, planta de cicle mitjà que, sembrada al juliol, es cull de gener a març. Aquesta col és prou pesant, amb cabdells de dos quilos, grans i un poc xatos. És una planta potent amb tija grossa i no molt alta, fulles grans, ovals, assegudes, de color verd grisós i nervis molt marcats. Ha donat lloc a altres varietats, i així, creuada amb la col murciana, ha donat lloc a la col d'Aranjuez.

Les recomanacions que hem donat també serveixen per a unes parentes pròximes, les coliflors o florícols i els bròquils, que comparteixen cicles i necessitats amb les cols.

JOSEP ROSELLÓ I OLTRA

Tècnic agrícola. Estació Experimental Agrícola de Carcaixent

Col copada varietat valenciana.

Tomaques valencianes del tipus «xato» o «femella».

